

Nr 317.

Av herr **von Sneidern**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 126 med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring tillåter jag mig föreslå vissa ändringar i de punkter, som beröra

- 1) arbetsgivares ställning till sina arbetares pensionsavgifter;
- 2) användning av de medel, som på grund av kommunernas ansvarighet för pensionsavgifternas grundbelopp inflyta till pensionsfonden;
- 3) de till 6,000 kronors förmögenhet taxerades undantagande från avgiftsplikt.

Det nu framlagda förslaget till allmän pensionsförsäkring lämnar arbetsgivaren fullkomligt fri både från skyldigheten att delta i sina arbetares avgifter och att omhänderha uppbörderna av dessa avgifter. Motivet härtill har varit förslagets egenskap av allmän folkförsäkring, som förmenas utgöra hinder för tillämpning av de principer, som i utlandet i allmänhet kommit till användning vid i huvudsak till lönarbetarne inskränkta pensionssystem. Detta resonemang bottnar i den uppfattningen, att arbetsgivarnes bidrag utgör en på dem lagd skatt, som väl kan utkrävas vid ett pensionssystem, som är begränsat till lönarbetarne, men blir en obillighet, då hela folket inneslutes i försäkringen. Om man däremot utgår från den uppfattningen, att produktionen bör bära kostnaden för sina arbetares underhåll ej blott under den tid de äro förvärvsdugliga utan även därefter och att samhället därför ej bör belastas med försörjning av uttjänade arbetare, följer därav, att arbetslönen bör utgå med belopp, som äro tillräckliga ej blott att tillfredsställa arbetarens behov för stunden utan även att hålla nöden borta, då utan hans eget förvållande den dagliga förtjänsten för honom uteblir. Den risk av ena

eller andra slaget för denna eventualitets inträffande, som lönarbetaren löper, borde kunna täckas av arbetslönen och således medelbart eller omedelbart bestridas av arbetsgivaren. Mest rationellt kunde detta ske genom avgifter till socialförsäkringens olika grenar.

Om man nu vid den föreslagna pensionsförsäkringen av arbetsgivaren utkrävde avgifter, skulle lönarbetarnes pensionsavgifter kunna höjas till belopp, vilka med största sannolikhet ej kunde påläggas den självständiga yrkesutövaren. Följden härutav skulle bli olika stora pensioner till lönarbetarne och de självständiga arbetarne.

En sådan lösning av folkförsäkringsfrågan skulle emellertid innebära ett sådant avsteg från den samhällssolidaritets synpunkt, från vilken man nu otvivelaktigt önskar få denna fråga löst, att den synes mig icke böra ifrågakomma.

Enda utvägen att komma ur dessa svårigheter torde vara ett direkt statsbidrag till de ekonomiskt svagast ställda av de självständiga yrkesutövarna, men detta åter skulle medföra så vidlyftiga ekonomiska konsekvenser ävensom omläggning av hela det föreliggande förslaget med antagligen nödvändigt uppskov med försäkringsfrågans lösning, att jag på denna grund icke framställer något yrkande i denna riktning.

Däremot synes intet skäl föreligga att icke göra arbetsgivarne ansvariga och uppördsskyldiga för sina arbetares avgifter. En dylik skyldighet är så mycket mer på sin plats, som den är ägnad att i hög grad höja pensioneringens effektivitet. De fördelar, som äro förenade med arbetsgivarens uppördsskyldighet, hava även av Kungl. Maj:t uppmärksamats, då man i förslaget förutsätter, att vissa arbetsgivare komma att göra frivilliga inbetalningar, varvid rättighet lämnas dem att göra motsvarande avdrag å arbetarnes löner. Det synes mig, att denna frivilliga inkassering bör göras obligatorisk och utsträckas att omfatta såväl arbetsgivare i egentlig mening som hufvader i förhållande till hemmavarande vuxna barn. Regressrätten, som inskränkts till sex månader, bör även utsträckas till ett helt år, varigenom möjlighet beredes att fördela årsavgiften på för arbetaren minst kännbart sätt. Antagligen bör en dylik obligatorisk indrivningsskyldighet för arbetsgivarne medföra införandet av märkessystem enligt tyskt mönster. Olägenheten med den omständlighet, som möjligen kan vara förenad härmed, är dock vida mindre än de påtagliga olägenheter, som icke kunna undvikas genom nu föreslagna uppördssystem i förening med kommunal- och kronoskatten. Den mängd personer, som resterar för dessa skatter, borde vara tillräckligt skäl att avskräcka från ett uppördssystem, som ytterligare kommer att öka deras antal.

Vad angår kommunernas ansvarighet för grundavgifternas erläggande och användningen av på detta sätt till pensionsfonden influtna medel, så torde otvivelaktigt de betänkligheter, som dessa bestämmelser äro ägnade att väcka, i avsevärd grad minskas i den händelse att arbetsgivarne åläggas uppbördsskyldighet. Kommunernas ansvarighet kommer nämligen i sådant fall att i långt mindre utsträckning tagas i anspråk.

Ändringar i av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelser synas dock befogade, även om arbetsgivarens uppbörds- och ansvarsskyldighet införes, men framför allt om detta yrkande ej vinner Riksdagens bifall.

Det är otvivelaktigt rättvist, att en pensionär, som på grund av slarv ej erlagt sina avgifter, icke hålles skadeslös genom kommunens inbetalning av desamma. Men då verklig oförmåga till inbetalning av avgifter föreligger, synes det onödigt hårt både mot den betalande kommunen och mot pensionären att även en mot den av kommunen gjorda avgiften svarande pension icke skall kunna tilldelas honom. Även synes det överflödigt, att kommunerna skola tillhållas indrivningsskyldighet ej blott genom att de åläggas att göra inbetalningar, utan även därigenom att dessa icke i någon form komma kommunen till godo. Kommunen äger ju inga utomordentliga maktmedel att i detta särskilda fallindriva avgifterna, och tvånget att själva behöva betala avgifterna torde vara tillräcklig press att använda de ordinarie indrivningsmedel, som stå till buds. Avgifterna i nu föreslagen form bliva ett slags böter för en försummelse, som ej står i kommunens makt att undvika. En förändring härutinnan torde kunna vinnas genom att kommunen lämnas frihet att antingen låta pensionstagaren, när billighet så kan anses fordra, få det pensionsbelopp, som belöper sig på av honom själv ej gjorda inbetalningar eller också indraga detta belopp till kommunalkassan i den kommun, vilken pensionären i fattigvårdshänseende tillhör. Visserligen kommer ofta att inträffa, att det ej blir samma kommun som erlagt avgifterna och som kommer att över dem besluta eller få pensionsbeloppen, men en utjämning torde väl i stort sett kunna tänkas inträffa, så att några praktiska olägenheter av denna anledning ej behöva befaras.

Till sist tillåter jag mig att föreslå, att från avgiftsplikt icke må undantagas personer, som äga 6,000 kronors förmögenhet. Utan tvivel är ett mycket stort antal personer, som inneha denna anspråkslösa förmögenhet, i behov av pension. I själva verket förefaller denna gräns egendomligt vald. Efter 5 procent ränta skulle en dylik förmögenhet lämna 300 kronors årsinkomst, vilken inkomst visserligen utesluter från tilläggspension, men är det gränsfall, under vilket ett visst tillägg läm-

nas till avgiftspensionen. Den, som under hela sitt liv ägt 6,000 kronors förmögenhet och vid pensionsålderns inträffande besitter just detta kapital, som förrättas efter 5 procent, har ej någon avgiftspension att lyfta och kommer i ett speciellt ogynnsamt läge. Även måste uppmärksammas, att, om förmögenhet förloras, försörjning i form av pensions-tillägg, understöd eller fattigvård måste lämnas av det allmänna och naturligtvis till ett belopp, som måste ökas i mån som avgiftspension saknas.

Vidare torde det bli synnerligen svårt för den allmänna folkmeningen att fatta, att detta undantag skett till förmån för de mera behövande, utan kommer man fastmer att uppfatta detsamma som ett otillbörligt gynnande av de förmögnare klasserna och ett förhatligt avsteg från den solidaritetsprincip, som man önskar att finna tillämpad hos den blivande folkförsäkringen. Denna uppfattning kommer att vinna i styrka, då man blir varse de fall, då kommunerna komma att nödgas lämna större försörjning än vad annars varit behöfligt till personer, som genom denna bestämmelse utestängts från deltagande i pensioneringen.

Genom de nu föreslagna ändringarna i Kungl. Maj:ts proposition, strykan det av 6,000-kronorsstrecket och medgivandet åt kommunerna att förfoga över de pensionsbelopp, som motsvara av dem gjorda inbetalningar av avgifter, förorsakas naturligtvis vissa ökade kostnader. En sänkning av den procent, efter vilken avgiftspensionen skall utgå, eller 30 procent, bör undvikas. Om icke de uppgjorda beräkningarna äro, som från vissa håll uppgives, särdeles rundligt tilltagna, varigenom fonden möjligen skulle kunna utbetala pensionerna efter 30 procent trots de nu föreslagna ändringarna, bör tillskott av statsmedel lämnas. I den händelse man icke önskar tillgripa statsmedel till större belopp än nu är avsett, finnes en avdelning i det framlagda förslaget, mot vilket jag, då man med största försiktighet måste granska alla utgiftsposter, ej kan underlåta att uttala vissa betänkligheter. Jag avser det extra pensionstillägget till de högre avgiftsklasserna. Jag kan ej dela den uppfattningen, att statens bidrag bör utgå i proportion till avgifternas storlek. Tvärtom synes mig riktigare, att vid en försäkring av den karaktär, varom nu är fråga, statens bidrag utgår i omvänd proportion till avgifternas storlek och således komma de svagast ställda till del. Denna princip är tillämpad i Englands invaliditetsförsäkring för lönarbetare, där alla avgifter bringas upp i samma höjd genom ökade bidrag till de ekonomiskt svagast ställda. Jag gör dock i detta avseende intet yrkande.

På grund av vad jag ovan anfört hemställer jag,

att sådana förändringar vidtagas i Kungl. Maj:ts proposition nr 126 att

1) från avgiftsplikt icke undantagas de, i vilkas taxering ingår förmögenhet till 6,000 kronors belopp;

2) att arbetsgivare och husfäder åläggas uppbära och ansvara för inbetalningen av i deras tjänst eller hus varande avgiftspliktigas avgifter med dem medgiven rätt att inom tolv månader täcka gjorda utlägg genom att innehålla de betalningsskyldiga tillkommande avlöning;

3) att pensionsnämnderna medgivas rätt att antingen låta pensionären komma i åtnjutande av eller till fattigvårdskommunen indraga det belopp, som svarar mot av kommunala medel gjorda avgiftsinbetalningar för pensionären i fråga.

Stockholm den 15 april 1913.

Axel von Sneidern.